

Sirkku Ronttu

Hankanen ja Haahtanen

Lukkomäki oli aikanaan joskus ennen sotia tuollainen tyypillinen kannakselainen, eteläkannakselainen kylä pääradan varrella. Talvisin koko seutu oli kuin vajonnut hiljaiseen mitättömyyteensä. Vaimena ja puolihorteisena sykähteli kuitenkin kaiken taustalla uuden kesän ja hälisevien ihmisten, kaupunkilaisten odotus.

Lukkomäen hiekkaisilta merenrannoilta aina kilometrikaupalla mantereellepäin kuivien, kanervaisten kankaitten ja mäntyjen keskellä kohosi lukemattomia huviloita. Näistä suurin osa oli aikoja sitten rakennettuja kesäasuntoja, myöhemmin vuosina vain kunnostettuja läheisen kasvavan kaupungin alkaessa kesäisin syytää ihmisiään Lukkomäen ja toisten senkaltaisten seutujen kuumille, laajoille hiekkarannoille. Meren ääreen, meren, joka kesästä kesään aukeni silmien edessä avarana, häikäisevänä ja hohtavana kutsuna.

Huviloita oli kuitenkin vielä paljon tyhjinä ja rappeutuneina, valtion omaisuudeksi siirtyneinä. Lukkomäen näkymissä erikoinen ja ainutlaatuinen piirre, sitä nämä »tyhjäät huvilat» olivat. Paikallaan ne olivat seistä töröttäneet jo niin kauan, että niitä pidettiin selviönä ja jokapäiväisyytenä, lukkomäkeläiset eivät edes tajunneet enää niiden salaperäistä viehätystä ja romanttista surumielisyyttä.

Tyhjiksi huvilat olivat jääneet vallankumouksen jälkeen, kun itäraja oli sulkeutunut ja vuosisadan alkupuolen entiset Lukkomäen kesäasukkaat eivät enää palanneet puuleikkausten, »pitsireunusten» ja pikkutornien koristamiin kesäasuntoihinsa.

Muutamia rakennuksia siellä täällä oli tosin jäänyt joku asukkaista emigrantiksi. Useimmiten, merkittävää kyllä, tuntemattoman sattumanko oikusta, vain joku entisen perheen jäsenistä. Nyt näitä emigrantteja oli Lukkomäellä enää jokseenkin vähän. Vanhemmanpuoleisia, yksinäisyydessään juurettomiksi ja ihmisarvoiksi muuttuneita, useimmiten käsittelemättömässä köyhyydessä eläviä ihmisiä, jotka katkeruudessaan ja entisen elämänsä muistoihin, narkoosin tavoin vaikuttaviin muistoihin vajonneina yrittivät sopeutua nykyhetkeen, Lukkomäen elämään. Mutta heihinkin oli jo totuttu. Oli totuttu näkemään terävänäisen, muodottomiin kaapiihin

pukeutuneen »Tinujevan» vaeltelevan metsissä sienä keräämässä. Itsekseen jutellen ja pakenevan varjon lailla luiskahtaen aina syvemmälle metsään ihmisiä nähdessään. Äärimmäisenä tapauksena, originaalisuudessaan hätkähdyttävimpänä ei hänkään enää herättänyt huomiota, olihan vain Tinujeva ja kaikki hänet tunsivat. Tunsivat hänet ja nuo muut, lukkomäkeläiset tottuivat ihmeellisyyksiin, kasvoivat toteamaan niitä ja sulattamaan näkemänsä arkipäivän ilmiöihin.

Varsinaiset asukkaat näillä seuduin olivat hekin erilaisten elämäntapausten ravistelemia ihmisiä, jotka olivat ajautuneet, syystä tai toisesta hakeutuneet nykyisille asunsijoilleen. Kalastajia, puutarhureita, kauppiaita ja rautatieiläisiä. Paikalleen maahan polvesta toiseen juurtuneita ihmisiä, maanviljelijöitä ja maalaisia sanan oikeassa merkityksessä, heitä ei juuri Lukkomäellä ollut. Maalaistaloja ja maanviljelystiltoja ei näillä seuduin yleensä tavannut kuin poikkeuksena joissakin hiukan erityyppisissä kylissä aivan rajan läheisyydessä kauempana meren rannalla.

Täällä Lukkomäellä olivat jo vuosia eelleet Hankanen ja Haahtanen, Tosinhan he olivat kaksi eri henkilöä — kieltämättä — kummallakin oli oma pieni talonsa ja perheensä, mutta käsitteenä he olivat ehdottomasti yhteenkuuluvia, nimenomaan »Hankanen ja Haahtanen», yrittäpä ajatusta pyörittää miten päin tahansa. Hankanen ja Haahtanen edustivat virkavaltaa Lukkomäellä, muodostivat ikäänkuin Lukkomäen yhdistyneet poliisivoimat. Mistä syystä Lukkomäellä piti olla kaksi poliisia ja nimenomaan kaksi poliisia, tuo oli ja jäi yhtä ratkaisemattomaksi kuin jokin luonnonoikku. Tuskin sitä arvoitusta kukaan lukkomäkeläinen enää pohtikaan. Hankanen ja Haahtanen yksinkertaisesti olivat Hankanen ja Haahtanen, sillä hyvä. Olivat myös poliiseja tietysti, hehän olivat Hankanen ja Haahtanen.

Ja oli Lukkomäellä poliisin virkarakennuskin radan varrella. Pieni punaiseksi maalattu idyllinen mökki, jota juhlallisesti kutsuttiin poliisikamariksi. Ehkä siellä oli joskus ollut joku pidätettykin, kukas sen tietää. Uransa alkuaikoina Lukkomäellä Hankanen ja Haahtanen kenties olivat haaveilleet vaarallisten vangittujen kuljettamisesta, kuulusteluista ja muista ammittinsa ja kouluutuksensa edellyttämistä ankarista tositeista. Vuodet olivat kuitenkin näivettäneet kaikki tämänkaltaiset poliisiunemat, sillä sankaritekojen suorittaminen Lukkomäellä oli totisesti yhtä mahdotonta kuin suurriistan ampuminen perunamaalta. Siihen sitten Hankanen ja Haahtanen olivat asettuneet aloilleen ja havainneet rauhallisten elemlisen suloisuuden.

Silloin tällöin ja oikeastaan aika usein, toinen tai toinen heistä ajeli polkupyörällään täydessä virkako-meudessaan, tummansinisessä virkalakissaan ja muissa varusteissaan hyvin arvokkaana kesäkuumallakin. Mutta minne ja miksi ajeli, mahdotonta tietää varmasti. Todennäköisesti postia hakemaa tai kauppaan ostoksille tai iltajunan tuolia katselemaan. Nähtävästi Hankasella ja Haahtasella täytyi virkatehtäviäkin olla, mutta ne suoritettiin kai jonakin epä-määräisenä aikana tarkoin määrittelemättömässä paikassa, niin ettei niitä kukaan missään tapauksessa huomannut, eikä välittänytään huomata, taisivatkin olla vielä salapoliiseja koko miehet.

Hainarin toiminnasta 1880-luvulla alkoi Karjalan nousu. Tämä kesti n. 60 vuotta, päättyen vuoteen 1940. Tällöin Moskovan rauha riisti Suomelta Karjalan ja hajotti karjalaisen heimon hajalleen etäälle rakkaista kotikonnuista. Maakunnan ihmeellinen, kaikinpuolinen kohtaminen niin henkisesti kuin taloudellisesti muun Suomen tasalle niveltyy pääkohdin Hainarin elämäntyöhön. Muutamassa vuosikymmenessä saavutettiin maan muiden kehittyneempien maakuntien taso. Optimismi ja elämän usko raivasivat uutta elintilaa suomalaiselle sivistysviljelykselle. Hainarin syntymän satavuotismuisto keväällä 1956 antaa täyden aiheen tuon kimaltelevan rakennuskauden esiin vetämiseen ja kunnioittamiseen. Peruuttamattomasti kuuluu se menneisyyteen, mutta kevään kirkkaas antaa uskoa Karjalan uuteen ylösnousemukseen suomalaisen kulttuurin piirissä. Oskar Adolf Hainarin elämän muisto on uskomme tukipylväitä.

RAKENTAJAT!

Holmsund Vinyl-lattialaattoja, kestäviä, kauniita, helppohoitaisia.

Parkettiilimoja laattojen kiinnittämistä varten.

Seinä- ja ikkunapäälysteitä.

Rakennusprofiileja, jalka-askelmakulma-, kaide-, suojus- ym. listoja.

Styrox-vahtomuovia eristykseseen.

Res-putkia vesijohdoiksi.

Lasikuitulevyjä.

OY W & H CHEMICALS AB

Vaasa, Kirkkopuistikko 22, vaihde 4100.
Helsinki, Kulosaarenpuistot. 6, puh. 788111.

passista. Toistellut ja toistellut, ettei ollut passia, minkä hän jollain tavoin hämäästi tajusi tarpeelliseksi muistelleensa sekavasti ja katkonaisesti entisiä matkustelemissään.

Näine hyvineen Hankanen ja Haahtanen taas lähtivät jatkamaan etsikelyjään. Mutta mitään ei tapahtunut uutta. Näytti kuin metsä olisi täydellisesti niellyt kadonneen. Silvanderska oli ja pysyi hävinneenä.

Kunnes sitten muutamaa päivää myöhemmin hengästynyt, innokas ja kiihtynyt Kaltopää-Jussin poika lennätti sanaa Hankaselle ja Haahtaselle, että nyt — nyt se oli nähty viimeinkin se nainen. Tai ainakin pojat kaukana marjapaikallaan olivat huomanneet savua tupruavan erään yksinäisen ja aution huvilan piipusta. Siellä se oli varmasti sisällä nytkin. Nuolena Hankanen ampaisi pyörälleen, haki Haahtasen ja niin mentiin hurjaa vauhtia poika pyöräntangolla tiennäyttäjänä.

Ruskeanvihreä, kolkko ja yksinäinen huvila piileskeli metsän sisällä, paikka oli lähellä rämeisenä leviämää soista tienoota. Rakennus oli pahoin ränsistynyt ja sateitten, myrskyjen ja lahoamisen jyrsimät luhistuneet portaat irvistelivät sammaloituneilla hampailaan tulijoille. Ja tosiaan piipusta tuli savua jatkuvasti. Hankanen ja Haahtanen yhtenä miehenä riuhtaisivat oven auki ja syöksyivät sisälle. Läpi monen huoneen juoksivat ja päätyivät lopulta kiinniteljetylle ovelle. Ei auennut se vetämällä, eikä työntämällä ja sisältä huokui uhkaava, eloton hiljaisuus. Jyskyttelivät sitten molemmat ovelle ja huuilivat:

— Hoi, hoi, onkos ketä siellä. Vastatkaa — avatkaa ovi tai se murretaan auki!

Ei sanaakaan kuulunut vastaukseksi.

— On avattava! Täällä on po-lii-si, karjui Haahtanen.

— Kaksi poliisia, lisäksi Hankanen, yhtä lujalla äänellä.

Silloin äkkiä sisältä kuului jotain rasahtelua, joku liikkui. Selvästi liikkui. Nyt puhui jo! Kimeä vanhan naisen ääni katkonaisesti kähisi:

— Poliisi — poliisi. Ei — tulen panen nurkkaan — sytytän. En avaa.

Hankanen juoksi, loikkasi ulos. Oli keksinyt äkkiä jotain. Tokihan huoneeseen ikkuna piti olla. Ja löytyihän se nopeasti. Jännittyneenä hän kurottautui tuijottamaan sisälle.

Keskellä huonetta seiso vanha nainen tukka sekaisin takkuina ja vaatteet rikkirepeytyneinä. Oven eteen oli kasattu kaikki, mitä talosta oli irtonaista löytynyt: tiiliskiviä röykkiöksi, vanhoja huonekaluja ja ruosteista romuroskaa. Naisella, Silvanderska se oli, oli varmasti, näytti olevan haljenneella hellalla pata ja uunissa tuli. Selvästi oli asunut huoneessa jo päiviä, sillä nurkassa oli havuista kyhätty vuode.

Ja nyt. Nyt Silvanderska teki jotain kammottavaa. Seiso selin ikkunaan kuulostellen Haahtasen meluamista oven takana, mutta kääntyi äkkiä ja kiskaisi kuivan risun hellan edestä, sytytti sen tuleen uunin liekeissä ja alkoi juosta tolkuttomasti ympäri huonetta heilutellen hurjasti roihuavaa soihtuaan. Hankanen löi ikkunaruuudut räiskähtäen rikki, heittäytyi sisälle ja sai kiskaistuksi palavan oksan Silvanderskan kädestä, polki sen jalkoihinsa ja tuli sammui. Vasta sen jälkeen Hankanen käänsi katseensa Silvanderskaan.

Silvanderska tuijotti tyrmistyneenä miestä — uni-vormua. Sekavat mielikuvat santarmeista mllersivät hänen tajunnassaan. Nyt oli kaikki lopussa, nyt oli oltava hiljaa, ei sanaakaan saanut sanoa, hiljaa vain. Äänettömänä, säikähdyksestä kuin äkkiä mykäksi tylsistyneenä raivon hellitettyä voimansa hän sanattomana vain seurasi katseellaan Hankasta, joka raivasi oven edustan, veti ruostuneen salvan auki ja päästi huohottavan Haahtasen sisälle. Kaikki oli tapahtunut yhdessä hetkessä.

— Olettekos Silvander — puuskutti Haahtanen hengästyneenä.

Äänettömyys.

— Olettekos Silvander, Silvanderska, jatkoi Hankanen varmuuden vuoksi.

— O-olen. Silvanderska olen, tuli lopulta väsyneesti ja epävarmasti.

Silvanderska seiso liikkumattomana, kasvot nokisina, harmaa tukka sotkuisena. Seiso avuttomana ja melkein pyörtymäisillään pelosta. Nyt se oli sanottu — nimi — ja nyt oli loppu edessä.

Hankanen ja Haahtanen vilkaisivat toisiinsa vähän epävarmoina. Kaltopää-Jussin poika seiso ovella suu ammoltaan. Kukaan ei puhunut mitään, padassa vain kiehui jotain ja tuli rätsit uunissa.

— Ei täällä saa keittää, havahtui Hankanen sanomaan.

— Se on ehdottomasti kiellettyä ja lopetettava heti paikalla, lisäsi Haahtanen ja riensi siirtämään pataa tulelta.

Mutta silloin Silvanderska heräsi ja sanat ryöpsähtivät ilmoille:

— Tämä talo on minun — matkalla olen, menen sinne, menen Pietariin. Asun täällä — minun on tulo — ei sitä pyssyllä oteta, ei oteta ei.

— Nyt mennään kamarille keskustelemaan vähän. Ei täällä ole lupa asua, ei ensinkään.

Haahtanen puheli jo innoissaan ja sammutteli tulta uunissa, nosti päättäväisesti padan tiiliskiville lattialle ja kurkisti astiaan. Jotain epämääräistä siinä oli ollut kiehumassa, olivat kai sienä ja vettä näkyä olevan vanhassa likaisessa tynnyrissä huoneen nurkassa. Kaikesta päätellen Silvanderska oli ollut huvilassa ne päivät, jolloin Hankanen ja Haahtanen olivat etsineet häntä tienoot ristiin rastiin, tännepäin vain eivät arvanneet tulla.

Tuli oli saatu sammutetuksi ja Hankanen tarttui Silvanderskaa käsipuolesta, mutta tämäkös alkoi riuhtoa ja huutaa. Kaltopää-Jussin poika kiihtyi siinä samassa kieppumaan ja hyppelemään kuin harakka, mutta silloin Haahtanen muisti jotain, eikä innoissaan ehtinyt edes poikaa hätistellä aloilleen, vaan selvällä ja kuuluvalla äänellä kysyi Silvanderskalta:

— Onkos teillä passia, täällä pitää näyttää paperit. Silvanderskan hurja ilme lauhtui silmänräpäyksessä, hän pysähtyi ensin ja kiepsahti sitten nyytinsä luo, joka lojui nurkassa. Kuumeisesti hän alkoi kaivella sitä ja latoi lattialle sisältöä. Sukat ja huivi

Mutta kerran sattuma, siunattu ja runsaskätinen sattuma antoi sittenkin Hankaselle ja Haahtaselle tilaisuuden tehdä jotakin, josta puhuttiin, joka osoitti vääjäämättömästi heidän tarpeellisuutensa. Ehdottoman täsmällisesti ja tarkoin ilmoitti heidän virkatehtäviensä laadun.

Monivivahteinen oli tapausten ketju, joka lopulta sytytti tuon Hankasen ja Haahtasen tomuuttuneen virkauran kirkkaimman valoläiskän ja halkaisi sähköiskun tavoin yksitoikkoisuuden.

Pienessä Keski-Suomen kaupungissa kaukana Lukkomäeltä oli jo vuosia ollut vanha mummo hoidettavana eräässä kunnalliskodissa. Ei hän ollut vanhuudessaan enää selväjärkinen, jos ei vaarallisesti mielisairaskaan. Kerran vain sitten hänen kauan haudotut suunnitelmansa toteutuivat. Hän oli päättänyt paeta Pietariin, lähteä sinne, missä oli elämänsä parhaimmat vuodet viettänyt ja kun hän oli valmis tekoonsa, tarjoutui tilaisuuskin ihmeen vavattomasti, hän vain käveli portista ulos sopivana hetkenä ja aloitti matkansa.

Tämä ihminen — Silvanderska — oli ollut hiljainen ja rauhallinen monet pitkät vuodet, odottanut kärsivällisesti aikansa asiastaan mitään hiiskahtamatta edes omalle varjolleen ja niin häntä oli totuttu pitämään täysin passiivisena ja vaarattomana, eikä sen kummemmin pidetty silmällä. Matkarahatkin oli säästetty, sukulaiset kun joskus antoivat hänelle vähän sitäkin hyvää.

Suunnitelmat sujuivat loistavasti, asemalle asti päästyään hän osti junalipun Lukkomäelle ja istua nuokkui koko pitkän päivän syömättä ja juomatta junanpenkillä ja suunnitteli lisää. Lukkomäellä asui kesäisin eräs Silvanderskan ystävä menneiltä ajoilta, sen hän muisti, kun oli kerran käynyt siellä monta, monta aikaa sitten. Vanha nainen niinkuin Silvanderskakin, olivat olleet hyvin tuttuja siellä, siellä Pietarissa. Tämä Katri oli aina ollut neuvokas, tarmokas ja ripeäotteinen. Nyt hän oli huvilalla Lukkomäellä, koska oli kesä, sen Silvanderska tajusi ja uskoi. Katriin hän kiinnitti kaiken toivonsa, riippui hänessä ajatuksissaan kymmenellä kynnellä, pakkomieltään sitkeällä otteella. Katri kyllä järjestäisi hänet takaisin entiseen elämään Pietariin, vaikka omaiset tahtoivat hänen olevan merkillisessä ja oudossa talossa, mihin oli kyllästynyt ja väsynyt täydellisesti.

Kuuma ukkosenhautoma elokuinen päivä oli hiljalleen pimentynyt myöhäiseksi, kolkoksi ja sateiseksi illaksi, kun Silvanderska ilmestyi lopulta Lukkomäelle. Pimeässä ja sateessa vanha nainen haparoi tietään hämäämiä mielikuviaan hätäisesti lietsoen askel askeleelta ja hän löysi — löysi Katrin luo kuin unessa, unissakulkijan varmuudella.

Katri, hän oli vanha rouva Harkia, joka jo toista-kymmentä vuotta oli kesäisin asunut Lukkomäellä tyttärensä perheen kanssa. Niin, tietysti tuona elokuun iltana Katri hämmästyi, juuttui sanattomaksi, kun pimeydestä yhtäkkiä työntyi Silvanderska kuin aave kaukaa menneen usvasta. Kalpeana, kiihtyneenä, epäselvästi puhuen horjui vieras sisään lukitsemattomasta takaovesta. Silmissään ihmeellinen, sairas kiilto.

Rouva Harkia tunsi heti entisen ystävänsä ja tajusi vaistomaisesti yhdellä silmäyksellä sen sekavan mielikuvitusmaailman, missä toinen näytti hourailleen huojuvan. Tiesihän hän sitä paitsi jotain Silvanderskan myöhemmistä vaiheista, mutta näin sairaaksi ei hän ollut ystävänsä kuvitellut joskus harvoin häntä muistellessaan.

Yhtä dramaattisesti kuin Silvanderska oli saapunut vuosien hiljaisuudesta, yhtä äkkinäisesti hän hetkeäkään hukkaamatta alkoi kiihkeästi selostaa suunnitelmaansa. Välittämättä edes istuutua tai astua eteistä pitemmälle, märkää takkiaan riisumatta hän syöksi sanojaan hengästyneellä vauhdilla. Heti, hän tahtoi heti seuraavalla junalla matkustaa Pietariin, Katrin oli autettava häntä, annettava rahaa lisää, saatettava oikeaan junaan pian, pian.

Rouva Harkia oli varsin älykäs ja nopeasti hän huomasi, että ainoa tapa saada tämä onneton ihminen vedetyksi nykyhetkeen ja todellisuuteen oli rauhallinen, äärettömän rauhallinen ja varovainen puhuminen, tuudittaminen tasaisin sanoin. Jonkin ajan

kuluttua rouva Harkia saikin ystävällisellä äänensävyllään ja houkutusillaan Silvanderskan sisään keittiöön asti. Muut huvilassa olivat yläkerrassa, vain hän oli sattumalta ollut keittiössä Silvanderskan ilmestyessä taloon. Muita ei voinut nyt hakea avuksi, eikä yläkertaan varmasti ollut kuulunut mitään vieraan tulosta. Tämä asia oli hänen nyt alkuvaiheessa hoidettava yksin siiheksi, kunnes Silvanderska ehtisi rauhoittua.

Silvanderska ymmärsi Katrin sanoista sen verran ettei juna lähde vielä pitkään aikaan ja niin hän antoi ottaa takin päältään. Kiihkeä houre alkoi vaimentua hitaasti läheneväksi väsymykseksi. Kenties Katri olisi vielä saanut Silvanderskan onnellisesti alakerran vierashuoneeseen ja vuoteeseen asti, kaikki olisi järjestynyt hyvin ja sekasortoinen sairain mieli rauennut uneen pitkän ja rasittavan matkan jälkeen, ellei keittiön ovi olisi samassa auennut. Huoneeseen astui nuori. Silvanderskalle täysin tuntematon ja vieras nainen. Havahtuen tuijotti Silvanderska tulijaa. Hämärässä mielessä lainehtivia kuvia: tämä — tämä on sieltä, siitä suuresta talosta ihminen — hoitaja — on tullut hakemaan — ottamaan kiinni — takaisin vie. en pääse, en pääse Pietariin, Katri on pettänyt, järjestänyt tämän.

Äkillinen kauhu sekoitti lopullisesti sairaat aivot, Silvanderska kirkkasi, ponnahti pystyyn tuoliltaan, sieppasi takkinsa, tavaranyttinsä ja syöksyi niin nopeasti ulos pimeään yöhön, etteivät toiset ehtineet häntä estää, eivät ehtineet sormeaan liikauttaa. Muut ihmiset talossa kuuluivat huudon ja melun, ryntäsivät alakertaan ja rouva Harkia juoksi ulos sateeseen, huuteli Silvanderskaa, koetti nähdä jotain — turhaan. Pakenija vastasi vain kaukaa kuuluvalla uhkaavalla huudolla — en, en tule — ja ääni häipyi, sammui tuulen kohinaan.

Silvanderskaa oli turha enää lähteä etsimään, sillä hän oli juossut läheiseen metsään, mistä häntä oli mahdoton löytää siinä pimeydessä. Ainoa keino oli hälyyttää poliisit, olihan Lukkomäellä foki Hankanen ja Haahtanen. Nopeasti oli nyt toimittava, sillä Silvanderska saattoi sokeassa pelossaan juosta vaikka merenrannalle tai joutua radalle junan ruhjottavaksi tai eksyä, nääntyä metsään, joka kilometrien pituisena laajana nauhana levisi rajalle asti.

Viimein saatiin sana Hankaselle ja Haahtaselle ja tilanne selitettiin heille nopeasti. Hetkisen neuvotteluan keskenään ja huvilan asukkaiden kanssa polku-pyöräosasto lähti liikkeelle vakavana, tärkeänä ja varmana. Varmana onnistumisestaan ja tietoisena vastuustaan.

Miten ja missä nämä kaksi miestä sinä yönä liikkui, millainen heidän toimintasuunnitelmansa oli, sitä ei koskaan saatu tarkoin selville, jäi virkasalaisuudeksi kai vastaisen varalle. Selville vain tuli, ettei Silvanderskaa oltu löydetty seuraavan päivän aamuun mennessä.

Hankasen ja Haahtasen varmuuteen oli jo sekoittunut hiven neuvottomuutta. Mutta ei juttu vielä suinkaan ollut epäonnistunut, kaukana siitä. Jälkiä ja viitteitä oli kyllä sateesta huolimatta havaittu ja vain ajan kysymys oli, milloin takaa-ajettava saatettiin pidätetyksi ja poliisikamarille.

Kului päivä. Toinen. Kuumia ja elokuun hellettä tulvillaan. Hankanen ja Haahtanen pyöräilivät, pyöräilivät kuumissaan, kyselivät, kuulostivat. Tiedustelivat rouva Harkialta tarkoin Silvanderskan elämänvaiheita, kirjoittivat muistiin Silvanderskan tuntemerkit huolellisesti ja selvällä käsialalla. Kävi ilmi, Hankanen sen tunnusti, että eräs asia oli kuitenkin vielä epäselvä. Hän sanoi noin vain ohimennen ja hiukan epäröiden rouva Harkialle:

— Jos me, tai kun me sitten löydämme sen Silvanderskan rouvan, niin onkos se millainen. Jos se ei lähdekään hyvällä kamarille, taitaa olla sellainen raivopää.

Rouva Harkia vastasi tähän naurahtaan, että sen hän ainakin muisti, miten rouva Silvaner tunsi kunnioitusta virkavaltaa kohtaan ja varmasti vielä, vaikka oli mielisairaskin, lähtisi poliisien mukaan, jos vain he pyytäisivät häntä näyttämään passiaan tai jotain sellaista. Silvanderska oli sinä lyhyenä aikana, minkä keittiössä oli ehtinyt viipyä, hokenut jotain

ja kaikenlaista vaatetta, tulitikkujakin löytyi laati-koittain, mutta tärkein puuttui. Ei auttanut, vaikka vanha käsilaukkukin löytyi ja sieltä sinkosi lattialle rahoja, seteleitä ja kolikoita, papereita, mutta ei passia.

Passi — passi — passi — takoi Silvanderskan aivoissa. Hän oli olevinaan jo junassa matkalla sinne ja piti olla passi muuten ei pääse eteenpäin.

Silvanderska istui lattialla tavarat sikinsokin ympärillään ja hapuili, haroi käsillään — turhaan.

Hankanen ja Haahtanen autoivat vanhuksen ylös, keräsivät hänen tavaransa nyyttiin ja äänettöminä he astuivat ovesta, kulkivat hitaasti läpi tyhjien huoneitten ulos auringonpaisteeseen. Äkkiä Kaltopää-Jussin poika alkoi tirskaa typerästi. Haahtanen ki-vahti hänelle vihaisesti ja poika vaikei. Niin alkoi matka kamarille.

Sinä päivänä rouva Harkialla sattui juuri olemaan syntymäpäivä ja hän oli vierainen juomassa kah- via. Kauniina kesäpäivänä kahvipöytä oli katettu pi- halle sireenipensaitten muodostamaan kehään. Oli siinä kahvipöydässä keskusteltu paljonkin Silvan- derskan mystillisestä häviämisestä ja päivitelty ta- pausta. Tuskin aihe oli loppuunkäsitelty, kun Hanka- nen ilmestyi hurjasti pyöräänsä polkien tienmutkan takaa, heitti pyöränsä maahan portin pieleen ja ryn- täsi rouva Harkian luo vieraista piittaamatta.

— On kiinni jo, löydettiin jo! Silvander on kama- rilla, vietiin Haahtasen kanssa ja tuln heti kerto- maan.

Siitäkö alkoi selvittelyminen ja kyseleminen. Pa- lavissaan ja tärkeänä Hankanen kertoi ja toisteli tarinaansa juurta jaksaa. Nyt oli vain yksi pulma vielä edessä ja sitä hän oikeastaan oli tullut kysy- määnkin, että mitä sille Silvanderskalle oikein teh- täisiin nyt ja minne se oli paras lähettää.

Pitkät neuvottelut pidettiin ja lopulta päätettiin ehdottaa Hankaselle, että viisainta kai oli koettaa ottaa selville missä laitoksessa Silvanderska oli ollut hoidettavana. Rouva Harkia kun melkein varmasti tiesi muistavansa ainakin sen pikkukaupungin, missä hänen ystävänsä läheisimmät sukulaiset olivat, ja eiköhän se Silvanderska itsekin sitten siellä kirjoilla ollut.

Tätä siinä pohdittaessa näkyi samassa toinenkin pyöräilijä lähenevän taloa. Eikä ollut vaikea arvata kaukaakaan katsoen kuka se oli. Vain kaksi mahdol- lisuutta univormusta päätellen ja koska Hankanen jo seisoi siinä missä seisoi pihalla, niin tulijan oli siis oltava Haahtanen.

Tuskin pihalle päästyään Haahtanen alkoi hätäi- sesti selittää Hankaselle:

— Kuule Hankanen — avaimet. Missäs ne on? Ei niitä löytynyt mistään. Eikä minulla ainakaan ole. Onkos sinulla?

Hankanen seisoi kuin salamanlyömänä. Ei hän tie- tänyt avaimista mitään, aina oli ihan varma ollut, että Haahtasella, Haahtasella ne kamarin avaimet olivat. Tietysti, kelläs muulla. Ei hän itse ollut ajroi- hin käynyt kamarilla, kun ei ollut ilmennyt mitään asiaa mennäkään ja mitäs siellä turhia kummittele- maan yksikseen. Jättäessään Haahtasen ja pidätetty Silvanderin kamarin eteen, ei hänen päähänsä ollut palkkähtänytään, ettei Haahtanen sisään pääsisi. Ah tätä kiusaa kesken kaiken!

— Hyvänen aika — missäs Silvanderska nyt sitten on, joku huudahti.

Haahtanen katseli ihmeissään kysyjää. Mikä lie ihan vieras ihminen. Mitäs se siinä kyselee.

Hankanen oli valahtanut kalpeaksi, odotti vas- tausta ja odottivat muutkin.

— Istuu siellä kamarin portailla, käskin odottaa kun piti lähteä Hankasen perään avaimia hake- maan — —

Ja Silvanderska istui tosiaan portailla, tuijotti eteensä maahan ja odotti. Piti vain odottaa, ei ollut passia. Poliisit olivat menneet passia hakemaan Kat- rilta. Katrasta ne puhuivat ja käskivät odottaa.

Aurinko paistoi kuumasti ja hiljaista oli. Muura- rainen mennä kipitti maassa, jossain surisi karpä- nen ja piti vain odottaa, poliisit käskivät. Silvan- derska istui hievahtamatta kätet ristissä helmassa,

Höytön Autokorjaamo

Konginkangas - Puh. 64.

Suorittaa kaikkea alaan kuuluvaa korjaustyötä.
Sähkö- ja kaasuhitsausta.

Hyvää Juhannusta asiakkaillemme!

Tietäkö KARSTUSET . . .

että olen avannut Karstulan kirkonkylässä yh- teiskoulun vastapäätä omistamassani talossa s a u n a t, jotka ovat avoinna joka keskiv., perj. ja lauant. klo 17—21, keskiv. miehille ja naisille, perj. naisille ja lauant. miehille. P e r h e s a u- n a t taluksesta kaikkina arkipäivinä klo 12—21.

— Pesula avoinna kaikkina arkip. klo 8—19.

— Oppilasruokala ja koulutarvikekauppa ovat avoinna klo 7.30—19. — Liikettä tulen harjoitta- maan

KARSTULAN YLEISÖPALVELUN

nimellä. Rehellisellä ja auliilla palvelulla toivon saavani liikettä käyttävän yleisön luottamuksen.

KARSTULAN YLEISÖPALVELU

Aate Salmi

Karstula - Puhelin 178.

tuijotti murahaista, eikä hän oikein uskaltanut sitä- kään tehdä, kun ei ollut passia.

Parin päivän kuluttua puhelinsoittojen ja neuvot- telujen jälkeen oltiin jo niin pitkällä, että Hankanen ja Haahtanen saattelivat Silvanderskaa asemalle. Keski-Suomesta asti oli tullut hoitaja häntä hake- maan. Riуска ja määrätietoinen, tiukka naisihminen tanakkana ja asiallisena. Hän oli tottunut kaikenlai- sia vauhkoja mummoja kuskaamaan, pahempiakin kuin tämä oli, paljonkin pahempia — kyllä vain.

Hoitaja talutti Silvanderskaa käsipuolesta vaunun portaitten eteen ihan levollisesti ja tasaisen tottu- neesti, tavaranyyttiä kanto toisessa kädessään ja ai- ko i juuri auttaa vanhusta nousemaan vaivalloisia, jyrkkiä portaita, kun Silvanderska tuntui viime het- kessä äkkiä muistavan jotain. Hän pyörähti irti talut- tajastaan, kääntyi Hankaseen ja Haahtaseen päin, oikaisi vähän huiviaan ja niiasi hyvin syvään, kun- nioittavasti. Hankanen ja Haahtanen vakavina, ar- vokkaina vetäisivät käden kunniantekoon. Silvan- derska kääntyi ja antoi hoitajan taas jatkaa touhua- mistaan, kätevästi he pääsivätkin vaunuun ja siinä samassa melkein juna jo lähti liikkeelle.

Yhä totisina ja juhlallisina seisovivat vielä hetken laiturilla Hankanen ja Haahtanen. Jotain melkein autuasta, kirkastunutta kuvastui heidän kasvoiltaan. Elokuinen arkipäivä sävyttyi unohtumattomaksi muis- toksiksi.

Lehemme seuraava numero

ilmestyy elokuussa. Tämä numero on kesä!omien vuoksi kesä-heinäkuun kaksoisnumero.